

KAKO OSIGURATI PRAVOVREMENU HITNU POMOĆ BRODICOM ZA UDALJENE OTOKE?

Sažetak

Pomorska tradicija kao dio hrvatskog identiteta i otoci kao područja od posebnog državnog interesa u temeljima su općih načela prava i morala, dok je obveza osiguravanja vezova za hitne službe na udaljenim otocima sukladna zakonodavstvu RH pomoću planiranja. Odgovornost za izradu tih planova podijeljena je kroz međuresorsku suradnju, ali u osiguravanju pomorske infrastrukture Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI) ima ključnu ulogu. Donosi opći Pravilnik o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i opći Pravilnik o sadržaju plana upravljanja pomorskim dobrom i lučke kapetanije i njihove ispostave pod njegovom su nadležnošću, ali samo za resor mora nema imenovanog državnog tajnika. Pažnju javnosti mjesecima privlače stručni radovi dvojice kapetana objavljeni na portalu (morski.hr) u bitnome postavljajući moralno pitanje vrijednosti ljudskog života kada ovisi o sustavu. Zamjetljiva je analogija s drugim pravnim apsurdom kada je jedan ribar iz Podgore pravodobnom reakcijom spasio ustavnu definiciju mora jer su autori nacрта prvog Ustava RH zaboravili u nacionalno blago uvrstiti riječ „more“. Današnje teme spašavanja na moru uključuju rješavanje pitanja namjenskog veza koji nemaju specijalizirane brodice za hitnu pomoć. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU (MRRFEU) može pomoći kroz ITP ili Program razvoja otoka sufinanciranjem troškova dodatne infrastrukture na 4 udaljena otoka, a što je potrebno za trajni boravak brodica. Otočne i obalne lokalne vlasti (općine i gradovi) mogu s nadležnim ministarstvima potpisati sporazum o sufinanciranju „nadstandardne“ usluge (održavanje, gorivo, smještaj posade) na svojoj lokaciji. Planiranjem se predviđaju sigurni plovni putovi i zaštićene uvale koji omogućuju plovidbu hitnih službi i pod lošijim vremenskim uvjetima. Nedavno je rekonstruirana luka Ubli na Lastovu i ne smije se dogoditi guranje brze brodice uz velike brodove tražeći slobodni vez za pristati kada po pozivu za pomoć dolazi iz Dubrovnika gdje je stacionirana.

Ključne riječi: pravovremena pomoć, brodica, vez, udaljeni otok

Uvodno

Lastovo, Vis, Dugi otok i Mljet imaju EU status udaljenog otoka zbog svoje udaljenosti i demografske ugroženosti, i u europskoj su mreži Natura 2000 zbog bioraznolikosti koja se ne može naći nigdje drugdje u Europi. Status "udaljeni" prema čl. 174. UFEU-a znači da su ova četiri otoka, iako u zaljevskom Jadranskom moru i unutar kontinentalne Europe, dio skupine s najvećim stupnjem izoliranosti. Vis i Lastovo su najugroženiji, ali ni Dugi otok (zbog udaljenosti od Zadra) ni Mljet (zbog ovisnosti o Dubrovniku) nemaju zajamčenu sigurnost brodice sa spremnom posadom koja će doploviti na njihovu obalu pa se dragocjeno vrijeme gubi u traženju slobodnog mjesta među komercijalnim vezovima. Lastovo kao najudaljenija točka ostaje ispostava umjesto baza i trenutno nema ni osiguranu stalnu posadu. Spomenuti otoci imaju prioritet u projektima prometne povezanosti subvencioniranjem trajektnih i brzobrodskih linija, ali ulaganje kroz financiranje infrastrukture kao što su luke intrigira pitanje veza specijalne brodice medicinske pomoći koja u hitnim slučajevima mora tražiti slobodno mjesto za pristati. U sustavu prioriteta, zaštita ljudskog života (Search and Rescue – SAR, oznaka na samoj brodici) i hitna medicinska pomoć imaju apsolutnu prednost pred najstrožim mjerama Natura 2000 zonama. Vez bi morao biti rezerviran na mjestu koje omogućuje najsigurniji izlaz na otvoreno more, tj. najbrži pristup pacijentu. EU potiče države da isti morski prostor koriste za više namjena, tako na primjer da Lučka uprava DNŽ u Dubrovniku kao nadležna matična ustanova za otok Lastovo osigura prioritetnu zonu sa vezovima posebne namjene unutar postojeće luke. Planiranje veza za hitnu pomoć na otocima obvezuje državu članicu da u morske prostorne planove uvrsti interakciju kopna i mora te osigura sigurnost plovidbe. Javno zdravstvo i sigurnost ljudskog života na izoliranim područjima kao što su udaljeni otoci, rješavaju se kroz planove za tehnički opremljen vez. To podrazumijeva takvu infrastrukturu koja osigurava fiksnu dubinu, brzi internet za telemedicinu i energetske priključke za moderne brodice hitne pomoći, a standardizacija bi omogućila bržu evakuaciju i bolju koordinaciju između arhipelaga i kopnenih bolnica, kroz nove izmjene prostornih planova morskog područja. Nedavno završen projekt rekonstrukcije luke Ubli na Lastovu (23. lipnja 2026.), sufinanciran je sredstvima EU sa fokusom na prihvrat većih linijskih brodova kao što su trajekt i katamaran. Budući prijevoz hitne pomoći „SAR“ brodicama zahtijeva povezivanje kopnene infrastrukture (bolnice) s otočnom infrastrukturom tj. lukom, za brzu brodicu kada dolazi iz Dubrovnika gdje je stacionirana, usprkos prednosti koju ima kod pristajanja u luku potrebno je i formalno osigurati vez. Otočne lokalne vlasti mogu donijeti odluku o proglašenju i određivanju namjenske zone pod nazivom "Interventni vez hitne medicinske pomoći" u suradnji s nadležnim lučkim kapetanijama i županijskim lučkim upravama. Ova mogućnost i njezina provedba odlučni su za funkcioniranje sustava hitne pomoći medicinske službe brzim brodicama, kako bi se osigurao nesmetan i pravovremen prijevoz pacijenata s otoka na kopno.

Mikrolokacija veza

Kroz procese pomorskog prostornog planiranja, država koordinira između obalnih planova i planiranja morskih putova, osigurava prostore u lukama za operativne obale namijenjene isključivo javnim službama npr. hitna pomoć, policija, lučka kapetanija. Ako komercijalni vezovi istiskuju one za hitnu pomoć ne ispunjava se cilj održivog upravljanja prostorom. Pomorski prostorni planovi su tu da jasno definiraju i zaštite rute od strateškog interesa, da se u blizini otočnih luka i na kritičnim rutama za hitne brodice ne planiraju prepreke kao što su sidrišta za turiste jer treba osigurati najbrži mogući prolaz u kritičnim trenucima. Županije planiraju namjenu mora oko otoka i rute za „SAR“ brze brodice što se tretira kao infrastrukturni sustav od najvišeg prioriteta i imaju prednost pred komercijalnim korištenjem mora. Brze brodice su tehnološki napredne i vez za njih mora biti više od običnog veza za jahte, da ima prioritetni status isplovljavanja uz priključak električne energije i vodoopskrbu te video nadzor.

Brodica se veže bokom kako bi se omogućio direktan i ravan prijelaz nosila s obale na brod, tj. s osiguranim pristupom saniteta „na nulu“. Taj vez bi zamijenio rizičnu situaciju guranja brodice na trajektni most kao u slučaju Visa, to je dio istraživačkog projekta prijavljenog na natječaj Zaklade HAZU za 2026.godinu. Nemogućnost pravovremenog transporta najteži je i najčvršći argument da se sadašnja situacija treba promijeniti jer tragedija iz 2025.godine kada je mladić sa Lastova izgubio život dokazuje da helikopter i brodica iz udaljene baze ne mogu nadvladati orkansko nevrijeme. Lastovo je toliko udaljeno od Dubrovnika da bolesnici na Lastovu u kritičnim trenucima čekaju preko granice „zlatnog sata“ na pomoć, to je vrijeme u kojem je pomoć najučinkovitija i brza brodica je u stvarnosti predaleko. Vez predstavlja minimalan uvjet za efikasnu provedbu uspostave hitne pomorske medicinske službe za udaljeni otok, niti jedno drugo plovilo ne smije blokirati izlaz. Polazak iz Dubrovnika prema Lastovu preko Korčule po jakom jugu ili maestralu uvijek je rizičniji i sporiji nego isplovljavanje izravno sa Lastova, ni najbrža brodica ne može nadoknaditi udaljenost koju bi "nula minuta" (polazak iz same luke Ubli) osigurala.

Uloga Općine Lastovo

Iako općina Lastovo nema izravnu izvršnu nadležnost nad upravljanjem samom lukom jer je to posao županijske lučke uprave, njezina je uloga iznimna jer definira namjenu obalnog pojasa. Bilo kakvo širenje lučkog područja ili uvođenje novih sadržaja na kopnu mora biti usklađeno s njenom odlukom. Na temelju Odluke o redu na pomorskom dobru upravlja zaleđem luke. Ukoliko konfiguracija stare obale tehnički omogućuje siguran privez brze brodice bez rizika od valova i strujanja koje stvaraju veliki brodovi i trajekti prilikom manevriranja, može pokrenuti inicijativu da se unutar luke odredi vez posebne namjene za interventnu brzu brodicu hitne medicinske pomoći. Kada lokalne potrebe to zahtijevaju općina štiti interese lokalnog stanovništva i javnih službi. Da bi brza brodica imala zakonski osiguran, rezerviran i označen vez posebne namjene koji

nitko drugi ne smije zauzeti, taj status mora biti službeno odobren i unesen u pravni akt. Općinsko vijeće Lastova može na svojoj sjednici usvojiti zaključak da je namjenski vez za potrebe hitne medicinske pomoći prioritetni javni interes te ga priložiti uz zahtjev Lučkoj upravi DNŽ u Dubrovniku da osigura vez posebne namjene, uz tehničke specifikacije brodice i opravdanost javnog interesa za tim vezom. Nakon što Lučka uprava DNŽ prihvati taj zahtjev općine Lastovo Upravno vijeće Županijske lučke uprave donijet će izmjenu ili dopunu Pravilnika o redu u luci Ubli u kojem se točno određuje mikrolokacija na proširenju stare obale koja se proglašava vezom posebne namjene te i Plana upravljanja lukom. Uređuje se nova namjena na tom dijelu stare obale kako bi se izbjeglo da se na tom mjestu legalno vežu turističke jahte na nautičkom vezu. Lučka uprava pri tome ovisi o odluci Lučke kapetanije Dubrovnik Ispostave Lastovo koja provodi inspekciju predložene mikrolokacije na staroj obali. Na kraju, Lučka uprava DNŽ postavlja horizontalnu ili vertikalnu signalizaciju, žutu liniju ili ploču s natpisom namjene.

Zaključno

Nedostaje li osnovna javna infrastruktura za hitne medicinske intervencije, ugrožavaju se prava na život i jednakost građana na udaljenim područjima. Prostorni plan koji ne predviđa vez za hitnu pomoć, izravno krši cilj sigurnosti plovidbe i zaštite ljudskih života, a to su temeljne odrednice prostornog planiranja mora. Osoblje kola hitne pomoći prevozeći pacijenta na brzu brodicu hitne medicinske pomoći ne treba dodatno opterećivati briga o sigurnom i brzom pristajanju brodice pri svakoj hitnoj intervenciji. Za stanovnike i posjetitelje Visa, Lastova, Dugog otoka i Mljeta brzina isplivljavanja prema bolnici na kopnu od vitalne je važnosti. A bržu provedbu hitne medicinske pomoći osigurava namjenski vez za brodicu i preporuka je da općina Lastovo inicira donošenje odluke o vezu od prioritetnog javnog interesa u novoj luci u Ublima, moguće u tehničkom prostoru na produženom dijelu stare obale.

Izdavač: Udruga gradova u RH

Zagreb, srpanj 2026.

Literatura

Pravilnik o brodicama, čamcima i jahtama, Narodne novine, br. 13/20

Pravilnik o sigurnosti pomorske plovidbe (NN, br. 52/25)

Pravilnik o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca, Narodne novine, br. 77/24, 136/25

Pravilnik o minimalnim uvjetima pružanja medicinske skrbi na brodovima, Narodne novine, br. 123/21

Rezolucija Parlamenta o otocima EU i kohezijskoj politici: trenutačno stanje i budući izazovi (2021/2079 (INI))

Strategija EU-a za otoke, https://croatia.representation.ec.europa.eu/news/nova-europska-strategija-za-otoke-europske-komisije-javni-poziv-na-ocitovanje-dionicima-otvoren-do-2026-03-24_hr

Zakon o otocima, Narodne novine, br. 13/26

Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Narodne novine, br. 119/22

Zakon o prostornom uređenju, Narodne novine, br. 155/25

Direktiva 2014/89/EU Europskog parlamenta i Vijeća EU od 23.07. 2014. o uspostavi okvira za prostorno planiranje morskog područja (SL L 257, 28. 08. 2014.)

Integrirani teritorijalni program (2021-2027), <https://eufondovi.gov.hr/eu-fondovi/integrirani-teritorijalni-program-2021-2027/>

Komunikacija Komisije o strategiji EU-a za otoke, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=PI_COM:Ares\(2026\)2435909](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=PI_COM:Ares(2026)2435909)

<https://www.sabor.hr/hr/press/priopcenja/zeljko-reiner-zelimo-motivirati-otocno-stanovnistvo-na-ostanak>

<https://morski.hr> (članak od 08.01.2026.: „Ministre ovo su ozbiljni sigurnosni problemi s novom lukom u Ublima na Lastovu“, članak od 10.6.2026.: „Za koga su SAR brodice i tko njima upravlja?“)

<https://www.vecernji.hr/vijesti/milanovic-pomorcima-hrvati-su-jedina-pomorska-slavenska-nacija-1972438>

